

חלום ציוני – חלק ג'

דן בן-דוד

הגיעה העת להשאיר מאחור את הסיסמאות החלולות והתייגים המקבעים שמונעים מהחלום הציוני לפרוש כנפיים ולהתרומם. הרבגוניות האתנית, התרבותית והדתית תורמת ליחודיות וליתרונה היחסי של ישראל בזירה הבינלאומית בכל הקשור לחשיבה מקורית ולא-שגרתית. במקום לתעל את הייחודיות הזאת לבניית הביחד הישראלי, קריירות פוליטיות רבות מתבססות על ניצול ההבדלים כדי להרחיק ולהפריד.

במקרים רבים מדי, פערים עדתיים ודתיים נוצרו בגלל גזענות ואפליה, תופעות שטרם נמחקו כליל. אך שבעה עשורים אחרי קום המדינה, הגיעה העת להכניס את התייגים של מזרחי ואשכנזי לספרי ההיסטוריה ולהשאירם שם. אנחנו ישראלים, וטוב שאנו מתחננים אלה עם אלה. הגורם העיקרי שמנציח פערים במאה ה-21 הוא פערים בהשכלה – ובזה ניתן לטפל. הקשר ההדוק בין השכלת הורים להישגים לימודיים של הילדים מהווה כשל שוק שמדינה יכולה להקטין על ידי שינוע משאבים לילדים שהוריהם בעלי השכלה נמוכה.

הגבלת המורכבות של כלכלות לסיסמאות מצרה חשיבה ואינה מסייעת לטיפול שורש בבעיות. שוק חופשי אינו מושג נרדף לגיוגל. היד הנעלמה מאפשרת להגיע למחוזות שבעבר רק חלמנו עליהם, אך היא אינה מסוגלת לפתור את כל אתגרי החברה. תשתיות ושירותים המשרתים את הכלל, המחברים ומספקים שוויון הזדמנויות, המטפלים ומסייעים בזמן משבר, הם תחומים שבהם נדרשת ראייה אסטרטגית וביצוע ברמה של מדינה.

שייכים כגון ימין ושמאל מיושנים ומגבירים מחנאות במקום לעודד ראייה חופשית ועניינית. אין לאף מחנה בלעדיות על הצדק, התבונה או על עדכון החלום הציוני למאה הנוכחית. ממשלות בישראל מעדיפות חיבורים עם הקיצון במקום על בסיס המשותף – שיש לו עדיין רוב בישראל. מהבחירות האחרונות קיבלנו את הקואליציה הנוכחית. אך אם הליכוד היה בוחר בעבודה, יש עתיד וכולנו, חיבור הכולל כמעט שני שלישים מהכנסת, הממשלה היתה יכולה להגשים את החלום הציוני – אילו היתה שמה אותו כיעדה המרכזי.

במקום זאת, כל צד מנצל את ההזדמנות, כשזו ניתנת לו, לבחור בכיוונים שממשכנים את עתיד המדינה. כדי לא לשבת עם הצד השני, נח לבחור במפלגות חרדיות המתעקשות למנוע מילדיהן זכות יסוד של השכלה בסיסית שהיתה מאפשרת להם להתמודד במשק מודרני ותחרותי.

פיל נוסף בחדר שמונע הגשמת החלום הציוני הם השטחים. לא מדובר רק בהפניית משאבים עצומים לשם מהחברה כולה במשך עשורים. בעידן של טילים, ישוב אזרחים בתוך אוכלוסיה עוינת אינו מספק הגנה אלא שותה משאבים בטחוניים להגנה על המתנחלים מפני סביבתם.

בעולם שבו יהודים ומוסלמים מוכנים לחיות במדינות דמוקרטיות עם צלבים על דגלם ונצרות כדתם הרשמית, גם ליהודים מותר שיהיה בית דמוקרטי משלהם. אך היהדות אינה נחלתו הפרטית של אף זרם. לכל יהודי בארץ מגיע החופש לקבוע לעצמו את מידת המעורבות של הדת בחייו. עם המיעוט הערבי במדינה יש לבנות את העתיד המשותף שלנו כאן. מבט אחד על השכונה מסביב מספיק כדי להבין את החלופות.

בסופו של יום, לא מדובר בחלום ציוני אלא בחלום שיציל את המפעל הציוני. העתיד יחייב הכנה אחרת מכל מה שידענו עד היום. זה יהיה עולם שבו תוגבר הניידות של סחורות, הון – ואנשים. עתידה של ישראל תלוי בכך שהילדים והנכדים המשכילים שלנו ירצו להישאר כאן ושיהיה להם עם מי לעבוד ולחלוק בנטל – ועם מי להרגיש שותפות לדרך.